

УДК:338.2

Стадник М.Є., к.е.н., доцент (muroslava.lv@mail.ru)
Львівський державний університет внутрішніх справ

«ЗЕЛЕНА ЕКОНОМІКА» – ОСНОВА ЗМІЦНЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ КРАЇНИ

Розглядається значення, передумови виникнення, суть, основні характеристики «зеленої економіки» та її роль у зміцненні національної безпеки країни.

Ключові слова: «зелена економіка», «коричнева економіка», національна безпека, природні ресурси, довкілля.

Постановка проблеми. Ринкові принципи господарювання, безпосередньо не націлена на досягнення економічного зростання держав та добробуту їх громадян, що не передбачає ощадливого використання природних ресурсів та дбайливого відношення до довкілля й виставляє ринок певного роду агресором по відношенню до навколишнього природного середовища. У результаті функціонування ринкової «коричневої економіки» людство отримує зміну клімату, втрату біорізноманіття, опустелення, надзвичайне забруднення довкілля, виснаження природних ресурсів, нестачу питної води, продовольства, енергії тощо. А це у свою чергу загрожує економічній, екологічній та національній безпеці країн.

Вирішити назрілі проблеми, на думку багатьох вітчизняних та зарубіжних вчених, можна завдяки впровадженню «зеленої економіки». Нобелівський лауреат у галузі економіки за 2009 рік Пол Кругман пише, що коли є «негативні зовнішні фактори», тобто витрати, які несуть економічні суб'єкти, при тому, що інші економічні суб'єкти не сплачують адекватну ціну за забруднення навколишнього середовища та використання природних ресурсів, припущення про те, що ринкова економіка буде саморегулюватися, не працює. «Зелена» економіка дає відповіді на ці питання [6].

Саме тому експерти ООН наголошують на необхідності формування «зеленої економіки», яка передбачає досягнення економічного зростання на основі «зелених» технологій та екологізації ключових галузей національної економіки.

Аналіз останніх досліджень. Питання «озеленення» економіки вивчали вітчизняні та зарубіжні вчені, серед яких слід виділити Б. Буркинського, Т. Галушкіну, З. Герасимчука, Б. Данилишина, П. Кругмана, В. Реутова, А. Харічкова, Є. Хлобистова, М. Хвесика та ін.

Мета статті. На жаль, питання суті «зеленої економіки», її ролі у зміцненні національної безпеки країни досі докінця не з'ясовані, тому потребують подальших досліджень, що й стало причиною написання цієї статті.

Вклад основного матеріалу. Враховуючи те, що сучасна економічна система є недосконалою, підриває національну безпеку країн економісти-

екологи прийшли до висновку про неминучість її оновлення. Намагаючись досягти економічного зростання та підвищення рівня життя, ми створюємо ряд екологічних проблем і безмежно виснажуємо природні ресурси. Така модель економіки несе у собі загрозу для сьогодишнього і прийдешнього поколінь. Часто її ще називають «коричневою» економікою.

Сьогодні для існування людства потрібні така кількість ресурсів, яка виходить за межі можливостей нашої планети. В останню чверть століття спостерігалось зростання світового валового внутрішнього продукту в 4 рази, але економічне зростання досягається головним чином за рахунок витрати природних ресурсів. Якщо наші вимоги до природних ресурсів й далі продовжать зростати в такому темпі як зараз, то в 2030 році для підтримки життя людства знадобиться еквівалент двох нинішніх планет, а в 2050 року – 2,8 планети. Очевидно, що необхідні принципово нові кроки, перехід на таку концепцію розвитку, яка дозволить вирішувати соціальні, фінансові, паливні та кліматичні проблеми комплексно [3].

Відчуваючи гостру потребу у економічній, екологічній та соціальній модернізації економіки, науковці та практики створили концепцію «зеленої» економіки, яка вперше була проголошена у березні 2009 року напередодні саміту G20 у Лондоні.

Концепція «зеленої економіки» виникла і стала відомою завдяки різним міжурядовим форумам, таким, як Ініціатива зі створення зеленої економіки ЮНЕП (Програма Організації Об'єднаних Націй з питань навколишнього середовища), Стратегія зеленого зростання ОЕСР (Організація Економічного Співробітництва та Розвитку), та під час дискусій лідерів Великої 20-ки. Крім того, «зелена економіка в контексті сталого розвитку та викорінення бідності» була проголошена пріоритетною темою Конференції Організації Об'єднаних Націй зі сталого розвитку у 2012 році (Ріо+20). Очевидно, що уряди всього світу намагаються знайти шляхи формулювання та перетворення цієї концепції у змістовну рамкову політику, яка б заохочувала економічне зростання, одночасно посилюючи заходи із захисту навколишнього середовища та забезпечення соціального прогресу [2].

Наразі концепція «зеленої» економіки знаходиться на стадії розробки і тому немає однозначного визначення. У доповіді ЮНЕП зазначається, що «зелена» економіка – це «економіка з низькими викидами вуглецевих сполук, яка ефективно використовує ресурси і відповідає інтересам всього суспільства» [4]. В іншій доповіді ЮНЕП «зелена» економіка розглядається як «економіка, яка призводить до підвищення добробуту людей і зміцнення соціальної справедливості при одночасному істотному зниженні ризиків для навколишнього середовища та дефіциту екологічних ресурсів» [7]. На жаль, останнє визначення «зеленої економіки» носить скоріше політизований характер, а тому перше визначення має більше прав на існування.

Найбільш прийнятне визначення «зеленої» економіки дала у своїй статті Т.П. Галушкіна [1]. На основі нього та, враховуючи усі існуючі характеристики «зеленої» економіки, пропонуємо наступне її визначення: це економіка, що є

залежною складовою довкілля, в межах якої вона функціонує і забезпечує зростання добробуту на умовах зниження забруднення навколишнього середовища, підвищення ефективності обмежених природних ресурсів, вторинного їх використання, попередження втрати біорізноманіття і надання екосистемних послуг.

Перехід до «зеленої» економіки передбачає модернізацію 10 ключових секторів економіки: промисловість, збалансоване сільське господарство, лісову промисловість, рибництво, відновлювальну енергетику, водопостачання, транспорт, туризм, житлово-комунальне господарство та управління відходами.

Процес «озеленення» економіки вже почався. Так, річний оборот «зеленої» економіки в ЄС складає понад 300 млрд. євро, що дорівнює 2,5% ВВП. У ній вже зайнято близько 3,4 млн. осіб, тобто 1,5% усіх працевлаштованих. Чверть усіх інвестицій спрямовується саме у чисті технології. Наприклад, такий напрям, як вітроенергетика, дає максимальний приріст інвестицій порівняно з іншими галузями економіки Євросоюзу за останні роки [5].

Способи переходу від «коричневої» до «зеленої» економіки у кожній країні, державній чи ринковій економіці, окремій галузі національної економіки можуть відрізнятися за пріоритетами чи заходами.

Перехід до «зеленої» економіки передбачає: створення нових або «озеленення» існуючих міст за рахунок будівництва нових «зелених» будинків з низькою енерго- та ресурсовитратою; ширше використання джерел відновлюваної енергії; зменшення надлишкових потужностей шляхом виведення з експлуатації застарілих суден і забезпечення відновлення рибних запасів; зменшення вирубки лісів і забезпечення їх відновлення; заміна фізично та морально застарілої техніки та надміру ресурсномістких технологій виробництва продукції в промисловості; забезпечення широкого розвитку «зеленого» туризму та виробництва екологічно безпечної продукції; перехід на більш екологічно безпечні види транспорту, що ефективніше та в менших обсягах споживають паливо і не забруднюють довкілля; зниження відходів виробництв і тим самим зменшення забруднення довкілля; розвиток рециклінгу відходів; вдосконалення водопостачання шляхом зниження водозатратності виробництв, підвищення якості очистки вод та їх повторного використання.

Висновки. Таким чином «озеленення» економіки можливе в умовах державної або ринкової економіки, яке не слід ототожнювати з сталим розвитком. «Зелена економіка» забезпечить створення нових робочих місць, зростання валового внутрішнього продукту, доходів на душу населення, ощадливе використання природних ресурсів, покращення стану навколишнього середовища, зміцнення економічної, екологічної та національної безпеки країни.

Література

1. Галушкіна Т. П. «Зелена» економіка як нова парадигма суспільного розвитку / Т. П. Галушкіна // Сталій розвиток та екологічна безпека суспільства в економічних трансформаціях // Матеріали Другої наук.-практ. конф. м.

Бахчисарай, 23-24 вересня 2010 р. / НДІ сталого розвитку та природокористування, РВПС України НАН України, Кримський інститут КНЕУ ім. Вадима Гетьмана. – Сімферополь: Фенікс, 2010. – С. 38-41.

2. Десять умов переходу до «Зеленої Економіки» // Міжнародна Торгова Палата [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://iccua.org/sites/default/files/10_conditions_green_economy_ukr.pdf

3. «Зелена» економіка [Сайт Всеукраїнської громадянської організації природоохоронного спрямування «Жива планета»] // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.zhiva-planeta.org.ua/diyalnist/zelena-economika.html>

4. Назустріч зеленій економіці: шлях до стійкого розвитку і викорінення бідності // Узагальнююча доповідь для владних структур. ЮНЕП, 2011 [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.unep.org/greenecomony

5. Потапенко В.Г. «Зелена» економіка в системі стратегічних пріоритетів безпечного розвитку України / В. Г. Потапенко // Інтернет-холдинг Олега Соскіна [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://soskin.info/ea/2012/3-4/20125.html>

6. Krugman P. Building a Green Economy / P. Krugman. Published: April 7, 2010 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.nytimes.com/2010/04/11/magazine/11Economy-t.html?pagewanted=all>

7. UNEP (2010). TheGreenEconomyInitiative// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unep.org/greenecomony/>, accessed 2010-07-06

Summary

Stadnyk M.E.

Lviv National University of Internal Affairs, Lviv, Ukraine

We consider the matter predictors of the essence, the main characteristics of the «green economy» and its role in strengthening national security.

Keywords: «green economy», «brown economy», national security, natural resources and the environment.

Рецензент – д.е.н., професор Музика П.М.